

OCENJUJEMO

Vojna in mir Cankarjev dom, Ljubljana

★★

Velika koprodukcija ljubljanske Drame, Mestnega gledališča ljubljanskega in Cankarjevega doma je spektakelska uprizoritev z obsežno ustvarjalno ekipo in igralskim ansamblom ter pretežno razkošnimi scenskimi učinki, a povsem zasenčenim idejnim okvirom. Iz bogate materije Tolstojeve epopeje o ruskih aristokratih v času napoleonskih vojn in univerzalnih vprašanj, ki jih ta obdeluje, je avtor dramatisacije in režiser Silviu Purcărete izluščil niz fragmentov, ki se v odrski kombinatoriki ne zmorejo odlepiti od konkretne pojavnosti ali zelo splošnih, že kar stereotipnih pomenskih podob, v globlje razsežnosti tistega, kar duh sluti, se sprušuje, kar ga presega. Predvsem se zdi, da je Purcărete že pri odločitvi o namenu in nameri odrske Vojne in miru ostal nekje na polovici, med avtonomnim odrskim kozmosom in zavezo literarni partituri (to se kaže v posledični ogolelosti za oder neulovljive Tolstojeve gmote). Tako Tolstoj kot neukrotljiv duh skače iz omare, Purcărete vpelje tudi lik Tolstoja kot pripovedovalca, ki povzame dovršen del dogajanj

po zavzetju Moskve, ob odrskih prizorih kot skicah brez razpirajoče pomenljivosti pa se težko izognemo občutku pomanjkanja nekega temeljnega kompleksnega ozadja. Po odru razprostrti zgodbeni odlomki se z dinamičnimi premiki igralcev in scenskih rešitev (od številnih scenografskih elementov – stolov, miz, omar, krznenih plaščev – do velikanskih lutk, žareče vojne krogle, barvnega dima ali premične odrske karoserije) sicer sprostijo v razmeroma tekoč dogajalni tek, a funkcionirajo podobno kot čarobne vizualne in zvočne podobe režiserjevih stalnih sodelavcev Dragoša Buhagiara (scenografija, kostumi in oblikovanje luči) in skladatelja Vasila Širlija – predvsem na nivoju odrske lupine. V tej lahko prepoznamo režijsko vodilo, ne pa vizije tematske razprostrtosti in osredotočenosti, ki bi to ustrezno artikulirala. Zato igralcem ostane le spretno manevriranje svojih likov in figur, tudi v odnosu z drugimi in prostorom, ne morejo pa se vzpostaviti znotraj velikega plana, v razmerju do manjkajoče celote, in kompozicija odrskih elementov, na katero stavi režiser, ne zmore napolniti volumna velikega odra Gallusove dvorane. Čas miru in vojne, osebno in politično so si odmaknjeni, kontekst

delovanja družbenih in zgodovinskih silnic je nedosegljiv. Osebni svetovi aristokratske Rusije, polni ljubezenskih peripetij in družinsko-premoženjskih kalkulacij, so prikazani kot historična mozaična freska vsakdanje prozaičnosti, a tudi o vojni uprizoritev ne zna povedati kaj več od vizualno magičnih, a pomensko plitvih podob, ki izpostavljajo grozote vojne in neizogibnih žrtev. Povezava med obema poloma je šibka, obrtniško predvidljiva, s ponavljanjem in variacijo motivov, skoraj vsiljena; v času miru občasno na plano privre lažniva morala, prenapetost pravil uglajene spodobnosti, rahlo tkanje nezadovoljstva nad življenjem, pa skrb za preživetje, a napetost ustvarja predvsem zvočni refren, glasbeni motiv na zabavi in grozljivi zvok vetra kot suspenz groznje, medtem se dogajanje še zamrzne s posameznimi prizori, ki eksplicitno potencirajo grozečo napoved in izpovedo zmoto uporabe vojne kot strategije miru. Gre za povsem enoznačno usmerjanje interpretacije, in medtem ko Purcărete plasira več podobnih didaktičnih poudarkov, se izgubljata tako večplastnost kot razprtost, tako distanca kot doživetje, tako ironična kritičnost kot osebna zavzetost.

NIKA ARHAR